

پیوست شماره ۳

عناوین و مصادیق پروژه‌های قابل اجرا در طرح بسیج سازندگی با مشارکت گروه‌های جهادی و نیروهای داوطلب مردمی

در بخش کشاورزی و منابع طبیعی

ردیف	عنوان برنامه	نوع پروژه	نمونه اقدامات / فعالیت‌ها	محدوده اجرای پروژه
1	حفظ و احیای عرصه‌های کشاورزی و منابع طبیعی	آبخیزداری	اجرای ترانس‌بندی در اراضی شیبدار، گابیون‌بندی حوزه‌های آبریز (احداث و مرمت)، کنترل رواناب، کاهش فرسایش خاک، تثبیت شیب و هدایت آب‌های سطحی	عرصه‌های منابع طبیعی، اراضی جنگلی، مرتعی، بیابانی و اراضی شیبدار کشاورزی
		اجرای عملیات سنگ‌چین، ملات‌چینی سبک و بستن آبراهه‌های فرعی	سنگ‌چین موضعی، تثبیت آبراهه‌ها، کاهش سرعت رواناب، جلوگیری از فرسایش و رسوب‌گذاری	آبراهه‌های فرعی، اراضی شیبدار، عرصه‌های منابع طبیعی و کانون‌های فرسایشی
		احداث بند خاکی	ایجاد بند خاکی کوچک، مرمت بندهای موجود، کنترل سیلاب‌های موضعی	مسیل‌ها، آبراهه‌ها، بالادست اراضی کشاورزی
		تولید و کاشت نهال	تولید نهال، پرکردن گلدان نهال، کاشت نهال درخت و درختچه‌های مثمر و غیرمثمر، حفر چاله، اصلاح بستر کاشت، آبیاری اولیه، نصب قیم، حفاظت و مراقبت از نهال	عرصه‌های منابع طبیعی، حاشیه روستاها، اراضی کشاورزی، باغات، حاشیه راه‌های بین مزارع و کانون‌های بحرانی
		نهال‌کاری و ایجاد بادشکن زنده	کاشت درختان و درختچه‌های بادشکن، ردیف‌کاری در حاشیه مزارع و باغات، آبیاری و نگهداری اولیه	حاشیه مزارع، باغات، دیمزارها و مناطق بادخیز
		اصلاح و احیای مراتع	کاشت گیاهان مرتعی، دارویی و بوته‌ای از طریق بذرپاشی و بذرکاری، تولید و انتقال نشاء، کاشت گونه‌های بومی مقاوم به خشکی، قرق و حفاظت عرصه، آبیاری اولیه و مراقبت پس از کاشت	مراتع، عرصه‌های منابع طبیعی، اراضی کم‌بازده، حاشیه مزارع و کانون‌های فرسایش
		احیای پوشش گیاهی و بیولوژیک اراضی تخریب‌شده	بذرکاری، بذرپاشی، کپه‌کاری، نهال‌کاری، حفاظت و مراقبت از عرصه، کنترل چرای زودرس	راضی تخریب‌شده، مراتع فقیر، کانون‌های گرد و غبار و عرصه‌های بحرانی
		جمع‌آوری بذر گونه‌های بومی و تولید نهال محلی	شناسایی گونه‌های سازگار، جمع‌آوری بذر، آماده‌سازی خزانه، تولید نهال و انتقال به عرصه	نهالستان‌های محلی، عرصه‌های طبیعی، روستاها و مراکز جهاد کشاورزی

		جمع‌آوری و ساماندهی اراضی	جمع‌آوری سنگ‌های دپو شده در اراضی تحت تصرف، پاکسازی عرصه‌ها	اراضی ملی، مراتع، حریم عرصه‌های منابع طبیعی
2	مواجهه و یا کاهش خسارات مخاطرات در بخش کشاورزی	مواجهه با آفات و امراض نباتی و بیماری‌های دام، طیور و آبزیان	مبارزه با گیاه نیمه‌انگلی داروаш	محل‌های درگیر مخاطرات در بخش کشاورزی، سایت‌ها و مزارع الگویی، کانون‌های یادگیری، با اولویت واحدهای تحت مالکیت مددکاران ترویجی
			کانون‌یابی، ردیابی، پایش، مبارزه و کنترل سن غلات	
			مبارزه با بیماری سفیدک انگور	
			مبارزه تلفیقی با آفات چوب‌خوار نخیلات	
			مدیریت و کنترل خسارت مگس مدیترانه	
			لانه‌کوبی و مبارزه با جوندگان مضر (موش صحرایی)	
			مبارزه با سوسک سرخرطومی حنایی خرما	
			مبارزه با ملخ صحرایی	
			مواجهه با آفات درخت پسته	
			مبارزه با زنبور مغزخوار بادام	
			مبارزه با کرم خراط درختان میوه	
			پیشگیری و مبارزه با کرم گلوگاه انار	
			مبارزه با کرم خوشه‌خوار انگور	
			کنترل و مبارزه با زنگ جارویی زرشک	
			ردیابی و شناسایی مزارع و باغات آلوده و مبارزه با کرم برگ‌خوار پاییزه ذرت	
			مبارزه پاییزه و زمستانه با شپشک خطی زیتون (جمع‌آوری بقایا و انهدام اندام‌های آلوده)	
			کنترل علف هرز چچم در مزارع گندم	
			مبارزه با شته‌ها، مگس سفید، تریپس و سایر آفات عمومی محصولات زراعی و باغی	
			ردیابی، پایش و کنترل بیماری‌های قارچی، باکتریایی و ویروسی گیاهان	
			سالم‌سازی و ضدعفونی بذور و استفاده بهینه از کود و سم	
			آموزش و اجرای مدیریت تلفیقی آفات ((IPM)	
			جمع‌آوری و نصب تله‌های شکارگر	باغات و مزارع

آهک‌پاشی، سم پاشی، ضدعفونی و بهسازی بهداشت جایگاه دام	دامداری‌های روستایی، واحدهای دامی کوچک و نیمه‌صنعتی
واکسیناسیون دام در مقابل بیماریهای فراگیر همچون تب کریمه‌کنگو	روستاها، واحدهای دامداری سنتی
واکسیناسیون طیور بومی علیه بیماری نیوکاسل	روستاها، واحدهای مرغ بومی
مواجهه با بیماری تب برفکی در دامداری‌ها	روستاها، واحدهای دامداری سنتی
مبارزه با بیماری آنفلوآنزای فوق‌حاد پرندگان	روستاها، واحدهای مرغ بومی
مبارزه با انگل‌های خارجی دام و کمک به کنترل بیماری‌های انگلی	روستاها، واحدهای دامداری سنتی و مراتع
مبارزه با کنه در زنبورستان‌ها	روستاها، زنبورستان‌ها
بهسازی آبشخورها و نقاط آبرسانی دام در مراتع	مراتع، مسیرهای کوچ و مناطق دامداری
دارورسانی و خدمات بهداشتی (خوراندن قرص و دارو به دام، کمک به مراقبت‌های اولیه)	روستاها، واحدهای دامی سبک و سنگین
عملیات بهداشت ظاهری دام مشتمل بر سم‌چینی و پشم‌چینی	دامداری‌ها و واحدهای نگهداری دام سبک
اقدامات تکمیلی دامپزشکی مشتمل بر آموزش بهداشت دام، پایش بیماری‌ها، کمک به مراقبت‌های پیشگیرانه	واحدهای دامی و مناطق روستایی
مواجهه با بحران خشکسالی از طریق افزایش تاب‌آوری با رعایت الگوی کشت و توسعه گیاهان کم‌آب‌بر	اراضی کشاورزی، باغات، مراتع، روستاها و مناطق بحرانی
لایروبی انهار سنتی	مواجهه با بحران‌های طبیعی (خشکسالی و کم‌آبی، سرمازدگی، طوفان، آتش‌سوزی، سیل و زلزله)
لایروبی قنوات برای تداوم جریان آب و جلوگیری از خسارت خشکسالی در بخش زراعت و باغبانی	
اجرای اقدامات پیشگیرانه برای کاهش اثرات خشکسالی در باغات انجیر	
مقاوم‌سازی گلخانه‌ها در مقابل مخاطرات طبیعی و مقابله با بحران آب	
مواجهه با سرمازدگی در مزارع و باغات	
مدیریت سرمازدگی از طریق مقاوم‌سازی درختان میوه	
مبارزه با عوامل خسارت‌زای طوفان (احداث بادشکن، کاشت نهال و درخت و ...)	
پیشگیری و جلوگیری از خسارت سیل	اراضی کشاورزی، مسیل‌ها، آبراهه‌ها و مناطق بحرانی

			مقابله با فرسایش خاک و کنترل رواناب‌های مخرب از طریق اجرای فعالیت‌های هدفمند آبخیزداری و آبخوان‌داری در مناطق بحرانی	
			احداث یا مرمت بندهای خاکی کوچک، آبگیرهای محلی و سازه‌های کنترل سیلاب	
			پاکسازی و بازگشایی مسیر آبراهه‌ها و مسیل‌های کشاورزی	
			توزیع و نصب تجهیزات ساده مقابله با سرمازدگی و تنش آبی با مشارکت مردمی	
			توسعه کاشت نهال برای جلوگیری از فرسایش خاک و مدیریت سیلاب‌ها	
3	توسعه و بهبود زیرساخت‌ها و فعالیت‌های فنی زیرحوزه‌های کشاورزی	بهینه‌سازی فضای الگویی اراضی کشاورزی تحت مالکیت مراکز جهاد کشاورزی دهستان‌ها	جلوگیری و مقابله با آتش‌سوزی در اراضی کشاورزی	اراضی کشاورزی تحت مالکیت مراکز جهاد کشاورزی دهستان‌ها
			هرس، غرس، سرشاخه‌کاری درختان و ارقام گیاهی، مبارزه با علف‌های هرز، اصلاح و ساماندهی باغچه‌ها و قطعات آموزشی	
			نصب اطلاعات هویتی درختان و ارقام گیاهی	
			اصلاح و آماده‌سازی بستر کشت، مرزبندی قطعات نمایی، زیباسازی و ساماندهی محوطه	
	اصلاح شیوه‌های آبیاری	اصلاح شیوه‌های آبرسانی	توسعه باغچه‌ها، قطعات الگویی و آموزشی	اصلاح شیوه‌های آبرسانی
			اجرای آبیاری نواری، قطره‌ای و کم‌فشار، اصلاح جوی و پشته، تسطیح و نشت‌گیری مسیر انتقال آب، آموزش بهره‌برداران در مدیریت مصرف آب	
			لوله‌گذاری، انتقال و لوله‌کشی کانال، اصلاح مسیر انتقال آب	
			احداث، مرمت و بهسازی کانال‌ها و مسیرهای انتقال آب کشاورزی (احداث کانال، لایروبی، ترمیم دیواره‌ها، رفع نشت، پاکسازی رسوبات و موانع)	
			پوشش انهار، پوشش قنوات، کاهش هدررفت آب	
			بهسازی دریاچه‌ها و مسیرهای هدایت آب (تعمیر دریاچه‌ها، رفع گرفتگی، هدایت مناسب آب و جلوگیری از هدررفت)	
	مزارع، باغات و واحدهای تولیدی	مزارع، باغات، شبکه‌های سنتی آبیاری	مزارع، باغات، مسیل‌ها و حریم روستاها	مزارع، باغات و واحدهای تولیدی
			مزارع، باغات، مزارع و واحدهای تولیدی	
	مزارع و باغات و اراضی مرتعی و جنگلی	اراضی زراعی (دیمزارها) و مراتع	مزارع و باغات و اراضی مرتعی و جنگلی	مزارع و باغات و اراضی مرتعی و جنگلی
			اراضی زراعی (دیمزارها) و مراتع	

		ایمن سازی حاشیه کانال ها (رفع نقاط حادثه خیز، تثبیت حاشیه، نصب علائم هشدار و جلوگیری از ریزش کناره ها)	کانال های انتقال آب، انهار سنتی و مسیرهای پررفت و آمد کشاورزی
	عملیات تکمیلی و پشتیبانی کشاورزی	مرمت و اصلاح راه های بین مزارع (هموارسازی راه، تسطیح، شن ریزی، رفع موانع عبور و مرور، اقدامات پیشگیرانه جهت جلوگیری از آب گرفتگی و تخریب ناشی از سیل)	راه های دسترسی بین مزارع، باغات و واحدهای تولیدی
		پاکسازی و مرمت حاشیه جاده های مزرعه ای (پاکسازی علف های هرز و موانع، تسطیح حاشیه مسیر، اصلاح آبروها و ارتقای ایمنی تردد)	راه های بین مزارع، حاشیه باغات و مسیرهای دسترسی تولید
		مرمت حصار و فنس قطعات الگویی (تعمیر یا تعویض فنس، ایمن سازی و حفاظت از قطعات نمایشی و آموزشی)	مزارع الگویی، باغچه های آموزشی و مراکز جهاد کشاورزی
		ایجاد و توسعه زیرساخت های ساده پشتیبان تولید (احداث سایه بان، فنس کشی سبک، ساخت انبارهای کوچک محلی، بهسازی محل نگهداری نهاده ها و ادوات سبک)	مزارع، باغات، دامداری های کوچک و مراکز الگویی
		احداث و بهسازی استخرهای ذخیره آب کشاورزی کوچک مقیاس (خاک برداری، مرمت دیواره، ایمن سازی، لایروبی و آماده سازی برای ذخیره آب)	مزارع، باغات و واحدهای تولیدی
		هرس اصلاحی، جوان سازی و اصلاح باغات (هرس شاخه های خشک و آلوده، فرم دهی، جوان سازی درختان، حذف شاخه های مزاحم و اصلاح تاج درخت)	باغات سنتی، باغات خسارت دیده، باغات کم بازده و باغات الگویی
	بهبود عملیات زراعی و باغی	پیوند و سرشاخه کاری درختان کم بازده (اصلاح ارقام نامرغوب، پیوند زنی، سرشاخه کاری، جایگزینی ارقام مناسب و افزایش بهره وری باغ)	باغات سنتی، باغات کم بازده و باغات روستایی
		احیاء و اصلاح باغات رها شده یا خسارت دیده (پاکسازی، هرس، حذف بقایای آلوده، احیای درختان قابل نگهداری، کاشت جایگزین و ساماندهی فضای باغ)	باغات رها شده، باغات آسیب دیده از خشکسالی، سرمازدگی یا آفات
		عملیات داشت، هرس، تغذیه، آبیاری، مدیریت باغ و مزرعه	مزارع و باغات

مزارع الگویی، کانون‌های یادگیری، اراضی کم‌آب و مناطق بحرانی	ترویج کشت‌های کم‌نهاد و کم‌آب‌بر (آموزش، آماده‌سازی قطعات نمایی، معرفی محصولات سازگار، توسعه کشت گیاهان مقاوم و مدیریت بهینه نهاده‌ها)			
گلخانه‌ها و مراکز تولید نشا	توسعه گلخانه از طریق تولید نشا در گلخانه، بهبود و توسعه تولید نشا			
مزارع و باغات	مدیریت و مبارزه با علف‌های هرز			
باغات انگور	هدایت و ساماندهی باغات انگور (روسیمی نمودن درختچه های انگور، بهسازی سیستم نگهداری بوته‌ها)			
باغات میوه و انارستان‌ها	جمع‌آوری و امحای ضایعات گیاهان و درختان میوه، جمع‌آوری میوه انار پس از برداشت			
مزارع، باغات، منابع آبی و محدوده‌های تحت بهره‌برداری	مساحی و نقشه‌برداری مزارع و باغات، تهیه کروکی چاه‌های غیرمجاز	ساماندهی آمار و اطلاعات هویت بخشی ظرفیتهای کشاورزی		
باغستان‌های سنتی و مناطق روستایی، حوزه‌های آب و خاک، مراکز جهاد کشاورزی	جمع‌آوری و تکمیل آمار و بانک اطلاعات مزارع، باغستان‌های سنتی، قنوات، کانال‌های آبیاری و...			
زنبورستان‌ها و مناطق دارای استقرار کلنی	سرشماری کلنی‌های زنبور عسل			
مزارع الگویی و قطعات ترویجی	برداشت، کیل‌گیری و ارزیابی عملکرد محصولات زراعی، برآورد عملکرد و پایش			
واحدهای دامی، دامداری‌ها، مراتع	هویت‌گذاری دام (پلاک‌کوبی و ثبت مشخصات دام)			

ملاحظات

۱: اجرای هر یک از پروژه‌های فوق منوط به رعایت ضوابط فنی، اخذ هماهنگی با دستگاه تخصصی ذی‌ربط و انطباق با شرایط اقلیمی، منابع در دسترس و نیازهای منطقه‌ای است.

۲: اولویت اجرا با پروژه‌های کم‌هزینه، زودبازده، مشارکت‌پذیر، عام‌المنفعه و دارای اثر مستقیم بر افزایش تاب‌آوری، حفظ منابع پایه، کاهش خسارات و پایداری تولیدات کشاورزی است.

۳: در اجرای پروژه‌ها، استفاده از ظرفیت گروه‌های جهادی، بسیجیان، بهره‌برداران محلی، تشکل‌های مردمی، تعاونی‌ها، دهیاری‌ها، کانون‌های یادگیری و مزارع الگویی در اولویت قرار دارد.

۴: زمان اجرای پروژه‌ها حسب شرایط اقلیمی، تقویم زراعی و باغی، نوع محصول، وضعیت مخاطرات و اعلام دستگاه تخصصی مربوطه در هر استان/شهرستان قابل تغییر و تطبیق است.

۵: در پروژه‌هایی که ماهیت تخصصی، بهداشتی، قرنطینه‌ای یا مخاطره‌آمیز دارند، اجرای عملیات صرفاً با نظر، نظارت یا تأیید دستگاه تخصصی ذی‌ربط از جمله جهاد کشاورزی،

۶: اجرای پروژه‌ها حتی‌الامکان باید با رویکرد آموزشی – ترویجی، انتقال تجربه، استفاده از الگوهای بومی و تقویت مشارکت پایدار جوامع محلی همراه باشد.